

Következtetések

A nemzetközi dokumentumellátásban és a könyvtárközi kölcsönzésben való részvétel feltétele, hogy a könyvtárak meghatározott személyi és dologi feltételekkel rendelkezzenek. A könyvtárak eltérő technológiai szintje és pénzügyi forrásai különböző kommunikációs módszerek alkalmazását teszik szükségessé.

Az internetcsatlakozások és az elektronikus dokumentumrendeléshez és -küldéshez szükséges hardver-szoftver rendszerek világméretű terjedése jótékony hatást fejt ki a fejlődő országok könyvtári helyzetére is, míg ezek költségvonzatai komoly problémát okoznak. Ezek az országok nemcsak abban érdekeltek, hogy az információhoz elektronikus úton hozzáférjenek, de fontos számukra az elsődleges dokumentumok megszerzése is. Elrettentő példa, ami Egyiptomban történt, ahol külföldi segítséggel létrehoztak egy magas színvonalú nemzeti információs hálózatot, míg az eredeti dokumentumok beszerzését nem tudták felzárkóztatni erre a színvonalra.

Ha egy fejlődő ország korlátozott anyagi forrásokkal rendelkezik, akkor a külföldi dokumentu-

mok beszerzéséhez a kevésbé költséges AMR-AMD vagy ER-AMD modellt érdemes megvalósítani.

A vizsgálat nem tért ki az e-mailen kérő/interneten küldő modell tanulmányozására. A felmérések során figyelemmel kísérték, ahogy Kolumbiából e-mailen, az IFLA elektronikus űrlapja segítségével kérték a másolatokat az ISUL online katalógusára támaszkodva. A kért dokumentumokat interneten Ariellel küldték Kolumbiába, a kolumbiai könyvtár hitelkártyával fizetett. Feltehetőleg ez a fajta együttműködés lesz a fejlődés egyik iránya.

Minden könyvtárnak meg kell találnia a helyét a nemzetközi könyvtárügy gazdasági és politikai szerkezetében. Az ISUL által készített tanulmány adatai jó alapot jelenthetnek a nemzetközi dokumentumellátás kérdéseinek további vizsgálatában.

/DOBSON, Cynthia-PEDERSEN, Wayne A.: Document delivery to developing countries. = Interlending & Document Supply, 26. köt. 1. sz. 1998. p. 3-9./

(Klein Ágnes)

Új rendszer az egykori Lenin Könyvtár számára

Az Orosz Állami Könyvtár (OÁK, az egykori Lenin Könyvtár) 42 millió könyvtári egységből álló egyetemes és átfogó gyűjteményével, 3000 alkalmazottjával, napi 7000 használójával és 30 000 kötetes forgalmával Európa első és a világ második legnagyobb könyvtára. A főépületet, amelynek csak a külső felújítására telt, 1862-ben a könyvtár-alapító Rumjancev építette. A belső felújításhoz és az automatizáláshoz szükséges dollármilliókat eddig nem sikerült előteremteni.

1994-ben az OÁK és az UNESCO modernizációs tervei közé bekerült az automatizálás, és ennek nyomán a British Council elkészítette a *Planning for Automation 1995-2000* c. jelentést, amely egyben a Tacis (EU technical assistance programme for the former Soviet Union and Mongolia) projekt megvalósulásának első lépése volt. Stratégiai, pragmatikus, a használók érdekeit elsődlegesnek tekintő megközelítést javasoltak, és ezt követték az elővizsgálatok során is. Még egy fontos szempont merült fel: mivel a jelentés elkészülte és a bevezetés között négy év telt el, messzemenően építeni kellett a négy év vívmányaira, legfőképpen a számítógépes feldolgozás megkezdésére (Meka).

A cél az OÁK hagyományos könyvtárból digitálissá való átalakulásának, illetve a könyvtári forrásokhoz való hozzáférés megkönnyítésének elősegítése, amit négy egymással szorosan összefüggő lépéssel érnének el: a használói igények és a jelenlegi információs infrastruktúra és szolgáltatások felmérése; a dokumentumfeldolgozás elemzése, a konverzió és az új logikai és fizikai hálózat tervezése; az üzleti és forrásteremtő stratégiák meghatározása; kísérleti bevezetés és képzés. A projekt 18 hónapot venne igénybe, és 2000 derekán ér majd véget, amikor elkészítik a problémák szakmai elemzését és a kísérleti bevezetés tervét; kidolgozzák a stratégiai tervet, amely a gyűjtemények és a katalógusok hozzáféréseinek javítását és formáját meghatározza; feltérképezik a hálózat topológiáját meghatározó használói információs és telekommunikációs igényeket; kialakítják az automatizált könyvtár funkcionális szervezeti struktúráját; és befejezik a marketingkörnyezet vizsgálatát.

Ezen időszak alatt megfelelő integrált könyvtári rendszert telepítenek, amely 50 terminálon át elérhető. Egy külső cég bevonásával 10 000 19.

századi katalóguscédulát konvertálnak, amivel 300 000 bibliográfiai tétel kerül a nyilvános katalógusba. A betanítást helyi és európai uniós szakértők végzik, illetve tanulmányutat szerveznek Franciaországba és Skóciába. A könyvtár vezetőivel végzett műhelymunkával alakítják ki a marketing-stratégiát.

A British Council nyerte el a projekt kivitelezésére kiírt pályázatot, és a szerzőnek a British Councilnál és az EU DG XIII telematikai programában szerzett, több mint két évtizedes tapasztalatai jól hasznosíthatók, még akkor is, ha az oroszországi viszonyok – dimenziók – eltérnek a kelet-európaiaktól. A konzorcium tagja az automatizálásban élen járó, és a tenderek kiírásában is segítséget nyújtó Skót Nemzeti Könyvtár és a Jouve SA nevű, információs rendszerekkel foglalkozó cég. A Jouve érdekelt az ISO TG46 szabvá-

nyosítási munkáiban, és segít az orosz MARC formátum kialakításában. Sok alkalmi segítő, „jó tündér” is támogatja a Tacis munkáját a nemzetközi könyvtári világból és a British Council részéről, de a legfontosabb az OÁK (átlagosan havi 50 dollárért dolgozó) lelkes, elkötelezett és harcra kész stábja.

A Tacis igyekszik elmélyíteni a volt Szovjetunió és Mongólia, illetve az Európai Unió közötti kapcsolatot, és ebben a „Leninka” esetében is – elsődleges szerepe van a know-how átadásának. Ha ez a nagyszabású projekt sikerrel jár, talán több is követi majd.

/SEGBERT, Monika: A new system for Leninka. = The Library Association Record, 101. köt. 7. sz. 1999. p. 414–416./

(Orbán Éva)

Műszaki könyvtár- és szakirodalmi tájékoztatásügy Szlovákiában

Szlovákiában a műszaki könyvtárak és szakirodalmi tájékoztatási munkahelyek 10 főhatóság alá tartoznak. Kilenc évvel ezelőtt 336 volt belőlük. Azóta 88 (26,2%) megszűnt, 143 (42,5%) lappang, és 105 (31,2%) működik. A megszűnési tendencia még folytatódik: 1997 folyamán 5 ilyen intézményt számoltak fel.

A működés fontosabb jellemzői:

Az összes állomány 3155 ezer (1996-ban 2499 ezer) egység. Tehát: 1996-hoz képest igencsak meglóduult a beszerzés, ám ez túlnyomórészt efemer irodalom, ui. pl. a járatott folyóiratok száma gyakorlatilag nem változott (6951 az 1996. évi 6847-tel szemben). A kölcsönzések száma majdnem elérte a 336 ezret (1996-ban 262 ezer), ami a használat intenzifikálódásáról tanúskodik, miközben a használók száma 37-ről 35 ezerre csökkent.

A főfoglalkozásúakra átszámított könyvtárosok száma 250 volt, míg 1996-ban csak 212.

Műszaki berendezést (sokszorosítótól a számítógépig) 75 intézmény működtetett, amiből 57 használ számítógépes technológiákat. Az előző évhez képest e téren nem volt jelentős mennyiségi előrelépés, de több korszerű típus került a könyvtárak-tájékoztatási munkahelyek birtokába.

Az adatbázisközpontokba mindössze 17 intézménynek van belépési lehetősége. Internetcímmel 8 rendelkezik.

Egészében véve konstatálható: a szlovák műszaki könyvtár- és szakirodalmi tájékoztatásügy mindmáig nem került stabilizált állapotba, s nem mutat fel „noch nie da gewesen” eredményeket.

/SEGEŠOVÁ, L.: Prieskum stavu a činnosti technických knižníc a informačných stredísk v SR za rok 1997. = Bulletin CVTI SR, 2. köt. 2. sz. 1998. p. 32–38./

(Futala Tibor)

Magyar szerzők sikere a University Pressnél

Koltay Tibor és Téglási Ágnes *From occasional training courses to systematic thinking on continuing professional education of librarians in Hungary* című cikke, amely a *Librarian Career*

Development folyóirat 1999. évi 3. számában jelent meg, elnyerte a kiadó, az MCB University Press és a folyóirat 1999. évi *Legjobb Cikke* (Most Outstanding Paper) kitüntető címet.